অধ্যায় ৪ঃ থমাচ হ'বচ্

অধ্যায় গাঁথনি

৪.১ উদ্দেশ্য
৪.২ পৰিচয়
৪.৩ মানৱ প্ৰকৃতি সম্পৰ্কে ধাৰণা
৪.৪ ৰাষ্ট্ৰ সম্পৰ্কে ধাৰণা
৪.৫ অধ্যায়টিৰ পৰা আমি কি শিকিলোঁ
৪.৬ অধিক জানিবলৈ
৪.৭ অগ্ৰগতিৰ খতিয়ান
৪.৮ আৰ্হি প্ৰশ্ন

৪.১ উদ্দেশ্য

এই অধ্যায়টি অধ্যয়ন কৰি আপুনিঃ

- থমাচ হ'বচে মানৱ প্ৰকৃতি সম্পৰ্কে আগবঢ়োৱা মতামতৰ বিষয়ে বিশ্লেষণ কৰিব পাৰিব
- হ'বচৰ ৰাষ্ট্ৰৰ বিষয়ে ধাৰণাৰ ওপৰত ব্যাখ্যা কৰিব পাৰিব
- ৰাজনৈতিক চিন্তাধাৰাৰ বিকাশলৈ হ'বচৰ অৱদানৰ বিষয়ে বৰ্ণনা কৰিব পাৰিব।

৪.২ পৰিচয়

সামাজিক চুক্তি তত্ত্বৰ ইতিহাসত থমাচ হ'বচ্ প্ৰথমজন চুক্তি তত্ত্ববিদ হিচাপে পৰিচিত। হ'বচৰ বিখ্যাত গ্ৰন্থখনৰ নাম হ'ল *লেভিয়াথান (Leviathan)*। হ'বচৰ বিভিন্ন ধাৰণাসমূহৰ ওপৰত সেই সময়ছোৱাৰ পৰিবেশৰ প্ৰভাৱ নিশ্চিতভাৱে পৰিস্ফুট। সেয়েহে সেই সময়ছোৱাৰ পৰিবেশৰ ধাৰণা অবিহনে হ'বচ্ আৰু তেওঁৰ দৰ্শনসমূহ বোধগম্য হোৱাত আধৰুৱা যে নহ'ব তাক ন দি ক'ব নোৱাৰি। এই অধ্যায়টিত আমি মানৱ প্ৰকৃতি আৰু ৰাষ্ট্ৰৰ বিষয়ে হ'বচে আগবঢ়োৱা মতামতৰ বিষয়ে আলোচনা কৰিম।

৪.৩ মানৱ প্ৰকৃতি সম্পৰ্কে ধাৰণা

হ'বচে কৈছে যে ৰাষ্ট্ৰৰ বিষয়ে জানিবলৈ পোনপ্ৰথমে আমি ৰাষ্ট্ৰৰ অবিচ্ছেদ্য অংগ 'মানুহ' সম্পৰ্কে বিস্তৃত জ্ঞান আহৰণ কৰি ল'ব লাগিব। হ'বচৰ মানৱ প্ৰকৃতি সম্পৰ্কে ধাৰণাক তেওঁৰ ৰাজনৈতিক দৰ্শনৰ প্ৰধান কেন্দ্ৰ বিন্দু বুলি ক'ব পাৰি। দৰাচলতে, মানৱ প্ৰকৃতি তেওঁৰ দৰ্শনৰ এনেকুৱা এটা অংশ যিটোৱে তেওঁৰ দৰ্শনৰ সমগ্ৰ দিশত প্ৰত্যক্ষ বা পৰোক্ষভাৱে ক্ৰিয়া কৰি আছে। হ'বচে মানৱ প্ৰকৃতি সম্পৰ্কীয় ধাৰণাৰ ব্যাখ্যা দিবলৈ যাওঁতে তেওঁৰ সমসাময়িক দাৰ্শনিকসকলৰ পৰা ফালৰি কাটি গৈ কৈছে যে মানুহ স্বভাৱগতভাৱে দুষ্ট, ক্ৰুৰ, নিষ্ঠুৰ, অসভ্য জীৱ। প্ৰনিধানযোগ্য যে, হ'বচৰ আগতে প্লেটো, মেকিয়াভেলি, চেইন্ট আগষ্টাইন আদিয়েও তেওঁলোকৰ ধাৰণা ব্যক্ত কৰিছিল য'ত তেওঁলোকৰ আলোচনাৰ মূল বিষয়বস্তু মানুহৰ পৰিবৰ্তে সমাজহে

আছিল; কিন্তু হ'বচে মানুহকহে তেওঁৰ দর্শনৰ মূল বিষয়বস্তু হিচাপে বাছি লৈ অন্য দিশৰ সূচনা কৰিছে।

হ'বচৰ মতে, মানুহ গতিশীল। তেওঁৰ মতে, গতিশীলতা দুই প্রকাৰৰ — অত্যাৱশ্যকীয় গতিশীলতা (vital motion), যেনে - ৰক্ত সঞ্চালন বা ধমনীৰ স্পন্দন আৰু ঐচ্ছিক গতিশীলতা (voluntary motion), ঐচ্ছিক গতিশীলতা বা প্রচেষ্টা (endeavour) আকৌ দুই প্রকাৰৰ। প্রথমটো হৈছে লক্ষ্যবস্তুৰ ফালে ধাৱিত হোৱা আৰু আনটো হৈছে লক্ষ্যবস্তুৰ পৰা ফালৰি কটা। লক্ষ্যবস্তুৰ ফালে ধাৱিত হোৱা প্রচেষ্টাক হ'বচে ক্ষুধা (Appetite) বা আকাংক্ষা (Desire) বুলি কৈছে। আনহাতে, লক্ষ্যবস্তুৰ পৰা বিতাড়িত হোৱা প্রচেষ্টাক হ'বচে বিমুখতা (Aversion) বুলি কৈছে। হ'বচৰ মতে মানৱ জীৱনচক্র এই ক্ষুধা আৰু বিমুখতাৰ সমষ্টিৰ বাহিৰে আন একো নহয় আৰু জীৱনটো হৈছে এটাৰ পিছত আন এটা ক্ষুধা নিবাৰণৰ লক্ষ্য স্থিৰ কৰাৰ প্রক্রিয়া। কিন্তু মানুহৰ ক্ষুধা বা আকাংক্ষাৰ কেতিয়াও পৰিসমাপ্তি নঘটে। মানুহৰ ক্ষুধা তেওঁৰ মৃত্যুৰ সৈতেহে শেষ হয়। মানুহে ক্ষুধা নিবাৰণৰ অর্থে বুদ্ধিৰ আশ্রয় লয়, যিহেতু মানুহৰ ইচ্ছাৰ লগতে বুদ্ধিও থাকে। কিন্তু বুদ্ধি ইচ্ছাৰ দাসহে মাথোন আৰু ইয়াক মানুহে উদ্দেশ্য সিদ্ধিৰ বাবে প্রয়োগ কৰে।

হ'বচৰ ধাৰণা অনুসৰি, সকলো মানুহেই স্বাধীন, সকলো মানুহ সমান আৰু সকলো মানুহ সুবিবেচক। প্রত্যেকজন ব্যক্তিয়ে তেওঁৰ নিজৰ ক্ষেত্রত কি শুদ্ধ বা অশুদ্ধ তাক বিচাৰ কৰিবলৈ স্বাধীন আৰু এই স্বাধীনতাৰ সুব্যৱহাৰ কৰিবলৈ প্রত্যেকেই একোজন বিচাৰ-বুদ্ধিসম্পন্ন ব্যক্তি। ইয়াৰ বাবে প্রত্যেকজন ব্যক্তিয়ে সম সুবিধা লাভ কৰা উচিত। হ'বচৰ মতে, যোগ্যতা আৰু কঠোৰ পৰিশ্রমৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি পুৰস্কাৰ প্রদান কৰা হয়। প্রত্যেকজন ব্যক্তিৰে ভুল আৰু শুদ্ধৰ পার্থক্য নিৰূপণ কৰিব পৰা ক্ষমতা আছে। ইয়াৰোপৰি, হ'বচে কৈছে যে সকলো মানুহেই আত্মকেন্দ্রিক আৰু স্বার্থপৰ। হ'বচে আকৌ কৈছে যে বুদ্ধিমত্তাৰ দিশৰ পৰা জন্মসূত্রে মানুহ সমান, কিন্তু একেটা বস্তু পাবলৈ মানুহৰ মাজত থকা আকাংক্ষাৰ বাবেহে কাজিয়াৰ সূত্রপাত ঘটে। হ'বচে বিশ্বাস কৰে যে প্রতিযোগিতাই মানুহক নিষ্ঠুৰ আৰু কাজিয়াপ্রৱণ কৰি তোলে। আকাংক্ষা প্রিয় মানুহবোৰৰ এখন নিয়ন্ত্রনহীন, অৰাজক সমাজে সামগ্রিকভাৱে এখন সুস্থ সমাজৰ নীতি-আদর্শক মষিমূৰ কৰে।

হ'বচৰ মতে, সুখী হোৱাটোৱেই মানুহৰ জীৱনৰ চৰম লক্ষ্য। আকাংক্ষা পূৰণৰ ক্রমাগত সন্তুষ্টিৰ সুখৰ সংজ্ঞা হিচাপে নির্ধাৰণ কৰি হ'বচে আকাংক্ষাক মানৱ কর্মৰ মূল চালিকাশক্তি বুলি কৈছে। এই আকাংক্ষাই মানুহক মানুহৰ বিৰুদ্ধে কাজিয়া কৰিবলৈ ইন্ধন যোগায়, মানুহক ঈর্ষাপৰায়ণ, নিষ্ঠুৰ, হিংস্র কৰি তোলে আৰু নিজৰ আকাংক্ষা পূৰণৰ পথত আনৰ বৈধ আকাংক্ষাৰ বিৰুদ্ধে থিয় হ'বলৈ উৎসাহ যোগায়।

সমালোচনাঃ- হ'বচৰ মানৱ প্রকৃতি সম্পর্কে ধাৰণাৰ বিৰুদ্ধে উত্থাপিত হোৱা প্রধান যুক্তিসমূহ হ'ল —

- সমালোচকসকলৰ মতে, হ'বচে মানৱ প্রকৃতি সম্পর্কে হয়তো ভালদৰে বুজা নাছিল নতুবা তেওঁৰ তত্ত্বৰ প্রয়োজনীয়তা অনুসাৰে মানৱ চৰিত্রৰ ধাৰণা তেওঁৰ নিজৰ মতে ব্যক্ত কৰিছিল। এটা সময়ত তেওঁ মানুহবোৰক এলাগী, স্বার্থান্বেষী বুলি উল্লেখ কৰিছে। আকৌ আন এটা সময়ত তেওঁ মানুহবোৰক সভ্য আৰু একতাপৰায়ণ বুলি উল্লেখ কৰিছে। ইয়াৰ পৰা ইয়াকে বুজা যায় যে হ'বচে একেটা সময়তে একেখিনি মানুহক আদিম আৰু সভ্য বুলি অভিহিত কৰিছে। গতিকে, তেওঁৰ মানৱ প্রকৃতি সম্পর্কীয় ধাৰণা পৰিষ্কাৰ নহয়।
- হ'বচে যেনেদৰে মানুহক বন্য, নিষ্ঠুৰ আদি বুলি উল্লেখ কৰিছে, মানুহ দৰাচলতে তেনে নহয়। বুৰঞ্জীত বহুতো উদাহৰণ পোৱা যায় যে মানুহ প্রকৃতিগতভাৱে সামাজিক প্রাণী আৰু মানুহে শান্তিপূর্ণভাৱে সমাজত থাকি ভাল পায়। আদিম সমাজৰ আটাইতকৈ বন্য জাতিটোৰো যে শান্তিপূর্ণভাৱে বাস কৰাৰ বাবে কিছুমান নীতি-নির্দেশনা আছিল, সেই কথাবোৰ সকলোৰে জ্ঞাত। গতিকে, ইয়াৰ পৰা এইটোকে ক'ব পাৰি যে মানুহ স্বভাৱগতভাৱে কেতিয়াও ইমান হিংস্র নহয়। ইয়ে হ'বচৰ সামাজিক চুক্তি তত্ত্বক

শিথিল বুলি প্রতিপন্ন কৰাত অৰিহণা যোগাইছে।

অৱশ্যে এনেকুৱা সমালোচনাৰ গুৰুত্ব যদিও নুই কৰিব নোৱাৰি, তথাপিও হ'বচৰ ৰাজনৈতিক দর্শনৰ তত্ত্বক আওকাণ কৰিব নোৱাৰি। একে আষাৰতে হ'বচৰ ধাৰণাক ভুল বুলি কোৱাটো মূর্খামিৰ বাহিৰে আন একো নহ'ব।

W অগ্রগতি নিৰীক্ষণ

প্রশ্ন ১ ঃ থমাচ হ'বচৰ গুৰুত্বপূর্ণ গ্রন্থখনৰ নাম কি?

.....

.....

প্রশ্ন ২ ঃ হ'বচে অংকন কৰা ধৰণে যিকোনো এটা মানৱ প্রকৃতি ব্যাখ্যা কৰক।

.....

.....

প্রশ্ন ৩ ঃ হ'বচে কৈছে যে সকলো মানুহ আত্মকেন্দ্রিক আৰু স্বার্থপৰ। (সচাঁ/মিছা)

.....

.....

৪.৪ ৰাষ্ট্র সম্পর্কে ধাৰণা

থমাচ হ'বচ্ আছিল তেওঁৰ সময়ৰ এজন প্রখ্যাত ৰাজনৈতিক চিন্তাবিদ যিয়ে বিশ্বাস কৰিছিল যে ৰাষ্ট্রৰ অৱস্থান ঘটে ব্যক্তিসমূহ আৰু সার্বভৌমৰ মাজত হোৱা সামাজিক চুক্তিৰ ফলস্বৰূপে। তেওঁৰ মতে, ৰাষ্ট্র সৃষ্টিৰ পূর্বে মানুহে প্রকৃতি ৰাজ্যত বাস কৰিছিল য'ত তেওঁলোকৰ জীৱন বা সম্পত্তি একোৱেই সুৰক্ষিত নাছিল। কাৰণ, হ'বচৰ ধাৰণা অনুসৰি প্রকৃতিৰাজ্যত কোনো ৰাষ্ট্র নাছিল, কর্তৃত্ব নাছিল, শাসক নাছিল আৰু কোনো ৰাজনৈতিক ব্যৱস্থা নাছিল যাৰ ফলত তেওঁলোকৰ জীৱন দুর্বিসহ হৈ পৰিছিল। এই অৱস্থাৰ পৰা পৰিত্রাণ পাবলৈ মানুহবোৰে একেলগ হৈ ইচ্ছাকৃতভাৱে এখন চুক্তিত আবদ্ধ হৈছিল যাক সামাজিক চুক্তি ৰূপে জনা গৈছিল। এই চুক্তিখনৰ জৰিয়তে প্রকৃতিৰাজ্যত বাস কৰা প্রত্যেকজন ব্যক্তিয়ে ইজনে আনজনৰ ওচৰত প্রতিজ্ঞা কৰিছিল যে নিজ জীৱন আৰু সম্পত্তিৰ সুৰক্ষাৰ বাবে প্রত্যেকেই তেওঁলোকৰ প্রাকৃতিক অধিকাৰসমূহ সার্বভৌম কর্তৃপক্ষৰ ওচৰত অর্পন কৰিব আৰু লগতে সার্বভৌম কর্তৃপক্ষৰ সকলো আইন মানি চলিব। এই ক্ষেত্রত তেওঁলোকৰ ভৱিষ্যত সকলো কার্যপন্থাৰ ওপৰত সার্বভৌম কর্তৃপক্ষই সম্পূর্ণ কর্তৃত্ব লাভ কৰিব। এইখিনিতে এয়া উল্লেখনীয় যে সামাজিক চুক্তিৰ জৰিয়তে সকলো মানুহে জীৱনৰ অধিকাৰৰ বাহিৰে সকলো ক্ষমতা সার্বভৌম কর্তৃপক্ষৰ হাতত অর্পন কৰে।

5 জানি থোৱা ভাল

হ'বচে কৈছে যে যদিও প্রকৃতি ৰাজ্যত কোনো ৰাষ্ট্র নাছিল, কোনো ৰাজনৈতিক কর্তৃত্ব নাছিল, বা কোনো লিখিত আইন নাছিল, কিন্তু কিছুমান প্রাকৃতিক আইন নিশ্চয়কৈ আছিল। এই প্রাকৃতিক আইনসমূহ মানুহৰ বিচাৰ -বুদ্ধিৰ ফলস্বৰূপে সৃষ্টি হৈছিল। মানুহে নিজেই জানিছিল তেওঁলোকৰ কাৰণে কি ভাল আৰু কি বেয়া। হ'বচৰ মতে প্রকৃতিৰাজ্যত ১৯ টা প্রাকৃতিক আইন আছিল। কিন্তু কোনেও এই প্রাকৃতিক

আইনসমূহ মানি চলা নাছিল আৰু এই আইনসমূহ কার্যত পৰিণত কৰিবলৈ কোনো কর্তৃত্ব নাছিল।

এই সামাজিক চুক্তি শাসকজনৰ ক্ষেত্ৰত বাধ্যতামূলক নহয়। শাসকজনৰ অৱস্থান সামাজিক চুক্তিৰ পৰা বাহিৰত। গতিকে হ'বচে সকলো মানুহ স্বাধীন, সমান আৰু বিবেকসম্পন্ন, এই যুক্তিৰে তেওঁৰ তত্ত্বৰ আৰম্ভণি কৰিছিল যদিও এজন অতি শক্তিশালী কর্তৃত্ব প্ৰতিষ্ঠাৰ জৰিয়তে ইয়াৰ সামৰণি ঘটাইছিল।

এই সামাজিক চুক্তিখনে এজন সার্বভৌম আৰু একে সময়তে এখন ৰাষ্ট্ৰৰ সৃষ্টি কৰে। প্ৰকৃত সত্য এয়াই যে সার্বভৌমক মনোনীত কৰি মানুহে পৰোক্ষভাৱে ৰাষ্ট্ৰৰ সৃষ্টিত অৰিহণা যোগায়। এই ৰাষ্ট্ৰখনৰ প্ৰকৃতি অসীম, অবিভাজ্য আৰু অহস্তান্তৰযোগ্য। হ'বচৰ মতে ৰাষ্ট্ৰ হ'ল এজন কৃত্ৰিম ব্যক্তি আৰু সেয়েহে ৰাষ্ট্ৰৰ কার্যসমূহ সূচাৰুৰূপে পৰিচালিত কৰিবলৈ এজন প্ৰাকৃতিক ব্যক্তিৰ প্ৰয়োজন। সেইবাবে সকলো মানুহে মিলি তেওঁলোকৰ মাজৰেই এজনক সার্বভৌম ক্ষমতাৰ অধিকাৰী হিচাপে মনোনীত কৰে। যেতিয়া সার্বভৌমই কাম কৰে, সেইটো ৰাষ্ট্ৰই কৰা কাম হৈ পৰে। সেইখন ৰাষ্ট্ৰ শক্তিৰ ভঁৰাল আৰু সার্বভৌমজন ৰাষ্ট্ৰৰ প্ৰতিনিধি আৰু সেই ৰাষ্ট্ৰখনৰ জনসাধাৰণে সার্বভৌম অধিকাৰীজনৰ প্ৰতি আনুগত্যতা প্ৰকাশ কৰে, কিয়নো তেওঁ ৰাষ্ট্ৰৰ প্ৰতিনিধি। সার্বভৌমজন জনসাধাৰণৰ সন্মতি, স্বাধীনতা আৰু বিচাৰশক্তিৰ পৰিণতি।

এখন ৰাষ্ট্ৰত যেতিয়া সার্বভৌম নির্বাচন কৰা হয়, তেতিয়া তাৰ জনসাধাৰণে সার্বভৌমই প্ৰদান কৰা স্বাধীনতাবোৰহে অকল ভোগ কৰিব পাৰে। গতিকে এখন ৰাষ্ট্ৰত জনসাধাৰণৰ স্বাধীনতা সার্বভৌমৰ নীতি বা আইনৰ ওপৰত নির্ভৰশীল। প্ৰকৃতি ৰাজ্যত কোনো শাসক নাছিল, কিন্তু জনসাধাৰণে অত্যাধিক স্বাধীনতা উপভোগ কৰিছিল। সার্বভৌমৰ অধীনস্থ ৰাষ্ট্ৰতো স্বাধীনতা বিদ্যমান। কিন্তু এই ক্ষেত্ৰত কেৱল সার্বভৌমৰ আইনসমূহ অনুসৰণ কৰিহে জনসাধাৰণে স্বাধীনতা উপভোগ কৰিব পাৰে। অন্যথা, তেওঁলোকক শাস্তি প্ৰদান কৰা হ'ব। সার্বভৌমই জনসাধাৰণৰ পৰামর্শ অবিহনে সকলো সিদ্ধান্ত গ্ৰহণ কৰিব পাৰে। কাৰণ, সার্বভৌমৰ ওপৰত কোনো সীমাবদ্ধতা নাথাকে আৰু জনসাধাৰণৰ প্ৰতি তেওঁৰ কোনো দায়বদ্ধতা নাথাকে, যিহেতু তেওঁ সামাজিক চুক্তিৰ অংশীদাৰ নহয়। সার্বভৌমজনক প্ৰশ্ন কৰা, সমালোচনা কৰা আৰু নিপাত কৰাৰ কাৰো অধিকাৰ নাথাকে, কাৰণ সার্বভৌমজন জনসাধাৰণৰ নিজৰ সৃষ্টি। সার্বভৌমৰ পতন ঘটাবলৈ জনসাধাৰণে সামাজিক চুক্তিখন ভংগ কৰিব লাগিব আৰু ইয়াৰ বাবে তেওঁলোকে সার্বভৌমৰপৰা অনুমতি ল'ব লাগিব। নিঃসন্দেহে সার্বভৌমই কেতিয়াও এই অনুমতি প্ৰদান নকৰে। যদি সামাজিক চুক্তি ভংগ হয়, তেতিয়া মানুহে পুনৰ নৈৰাজ্যবাদী প্ৰকৃতিৰাজ্যৰ অৱস্থালৈ উভতি যাব লাগিব। যদি মানুহে সামাজিক চুক্তিৰ বিৰোধিতা কৰে, তেতিয়াহ'লে ই তেওঁলোকৰ নিজৰ সিদ্ধান্তৰেই বিৰোধী হ'ব। গতিকে, তেওঁলোকৰ ওচৰত অন্য কোনো বিকল্প নাছিল।

5 জানি থোৱা ভাল

হ'বচৰ মতে স্বতন্ত্ৰতা দুই প্ৰকাৰৰ অনিয়ন্ত্ৰিত স্বতন্ত্ৰতা বা নঞৰ্থক স্বতন্ত্ৰতা আৰু নিয়ন্ত্ৰিত স্বতন্ত্ৰতা বা সদর্থক স্বতন্ত্ৰতা। অনিয়ন্ত্ৰিত স্বতন্ত্ৰতা প্ৰকৃতি ৰাজ্যত বিৰাজমান য'ত মানুহে কোনো বাধা নোহোৱাকৈ স্বাধীনতা বা অধিকাৰ ভোগ কৰিব পাৰে। আনহাতে, নিয়ন্ত্ৰিত স্বতন্ত্ৰতা সার্বভৌমই পৰিচালনা কৰা ৰাষ্ট্ৰৰ ক্ষেত্ৰত দেখা যায় য'ত মানুহে আইনৰ পৰিসৰৰ ভিতৰত থাকি স্বাধীনতা ভোগ কৰিব লাগে।)

পূর্বতে ৰজাই অকল ৰাষ্ট্ৰক প্ৰতিনিধিত্ব কৰাই নাছিল; দৰাচলতে তেওঁৰেই আছিল ৰাষ্ট্ৰ। হ'বচে ৰাষ্ট্ৰক

ৰজাৰ পৰা স্বতন্ত্ৰ হিচাপে উল্লেখ কৰিছিল য'ত ৰজাই ৰাষ্ট্ৰৰ প্ৰতিনিধি হিচাপে কাম কৰে। হ'বচে ৰাষ্ট্ৰ আৰু সাৰ্বভৌমৰ মাজত এক ধৰণৰ সূদূৰপ্ৰসাৰীপাৰ্থক্য নিৰ্ণয় কৰি দেখুৱাইছিল। হ'বচে কেৱল ৰাষ্ট্ৰ আৰু ৰজাৰ মাজতেই পাৰ্থক্য আনিব বিচৰা নাছিল, তেওঁ ৰাষ্ট্ৰ আৰু জনসাধাৰণৰ মাজতো পাৰ্থক্য নিৰ্ধাৰণ কৰিব বিচাৰিছিল। হ'বচৰ মতে, ৰাষ্ট্ৰখন গণতান্ত্ৰিক ব্যৱস্থাৰেই পৰিচালিত হওঁক বা ৰাজতান্ত্ৰিক ব্যৱস্থাৰেই হওঁক, ৰাষ্ট্ৰৰ মূল সাৰ্বভৌমত্ব ৰাষ্ট্ৰতেই সীমাবদ্ধ; এই সাৰ্বভৌমত্ব কোনো ৰজা বা জনসাধাৰণৰ ওচৰত নাথাকে। স্কিনাৰৰ ভাষাত, হ'বচৰ ৰাজনৈতিক চিন্তাধাৰাই ৰাষ্ট্ৰৰ ক্ষেত্ৰত এক নতুন দিশ উদঘাটন কৰিছিল।

সমালোচনাঃ হ'বচৰ ৰাষ্ট্ৰ সম্পৰ্কীয় ধাৰণা সমালোচনামুক্ত নহয়। ইয়াক তলত উল্লেখ কৰা দিশসমূহৰ ক্ষেত্ৰত সমালোচনা কৰা হৈছে —

- হ'বচে কৈছে যে এজন সাৰ্বভৌম বা সৰ্বশক্তিমান ৰজাই ৰাষ্ট্ৰ এখনত সীমিত ক্ষমতাহে প্ৰয়োগ কৰে। হ'বচৰ মতে, যদিও শাসকজন অসীম ক্ষমতাৰ অধিকাৰী, কিন্তু তেওঁ ৰাষ্ট্ৰৰ সুৰক্ষাৰ বাবেহে কিছুমান আইন প্ৰণয়ন কৰে। তেওঁ ব্যক্তিৰ পৰিয়াল, অৰ্থনৈতিক, ধৰ্মীয় বা আন কোনো দিশত হস্তক্ষেপ কৰিব পৰা কোনো ধৰণৰ আইন প্ৰণয়ন নকৰে। তেওঁ প্ৰজাৰ ব্যক্তিগত জীৱনত হস্তক্ষেপ নকৰি তেওঁলোকৰ আকাংক্ষাসমূহে পূৰণ কৰিবলৈ সৰ্বাধিক স্বাধীনতা প্ৰদান কৰে। কিন্তু, সমালোচকসকলৰ মতে এয়া কেতিয়াও গ্ৰহণযোগ্য নহয়, কাৰণ এজন সৰ্বশক্তিমান ৰজাই সদায় অসীম ক্ষমতা প্ৰয়োগ কৰিব বিচাৰে। ইয়াৰোপৰি, হ'বচে অনুমান কৰি লৈছে যে সকলো শাসকেই ভাল। তেওঁ এজন বেয়া শাসকৰ বিষয়ে কোনো ধাৰণা আগবঢ়োৱা নাই। এই ক্ষেত্ৰত তেওঁ কোনো উত্তৰ প্ৰদান কৰা নাই।
- আন এক সমালোচনা ৰাজনৈতিক দায়বদ্ধতাৰ কাৰণৰ ক্ষেত্ৰত উত্থাপিত হৈছে। হ'বচে কৈছে যে নৈতিকতাৰ বাবে জনসাধাৰণে সাৰ্বভৌম আৰু ৰাষ্ট্ৰৰ প্ৰতি ৰাজনৈতিক দায়বদ্ধতা প্ৰকাশ কৰে, যিহেতু সাৰ্বভৌমজন জনসাধাৰণৰ নিজৰ সৃষ্টি। কিন্তু সমালোচকসকলে মত পোষণ কৰিছে যে জনসাধাৰণে নৈতিকতাৰ বাবে নহয়, ভয় আৰু তেওঁলোকৰ নিজৰ সুৰক্ষা আৰু নিৰাপত্তাৰ বাবেহে সাৰ্বভৌম আৰু ৰাষ্ট্ৰৰ প্ৰতি দায়বদ্ধতা প্ৰকাশ কৰে।

অৱশ্যে, এনেকুৱা সমালোচনা সত্ত্বেও হ'বচৰ ৰাষ্ট্ৰৰ বিষয়ে যি ধাৰণা তাৰ গুৰুত্ব কেতিয়াও আওকাণ কৰিব নোৱাৰি। এইটো হ'বচৰ ৰাজনৈতিক দৰ্শনৰেই অৱদান যে তেওঁৰ দৰ্শনৰ ফলতেই ৰাষ্ট্ৰৰ যি দৈৰিক তত্ত্বৰ প্ৰতি আকৰ্ষণ, তাৰ পৰিৱৰ্তন ঘটি লাহে লাহে এক নতুন ৰাজনৈতিক চিন্তাধাৰাৰ দিশে ধাৱমান হৈছিল। মানৰ প্ৰজাতিক তেওঁৰ দৰ্শনৰ মূল কেন্দ্ৰবিন্দু হিচাপে প্ৰতিষ্ঠা কৰি হ'বচে ৰাজনৈতিক ব্যৱস্থাৰ উচিত মূল্যাংকন কৰিছিল। সম্ভৱতঃ তেওঁৰেই প্ৰথম বৃটিছ দাৰ্শনিক যিয়ে ৰাজনৈতিক তত্ত্বৰ অধীনত ব্যক্তি স্বাধীনতাৰ ওপৰত অধিক গুৰুত্ব প্ৰদান কৰিছিল।

t চিন্তা-চৰ্চা কৰক ৪.১

প্ৰাচীন উদাৰতাবাদী ধাৰা নাইবা সামাজিক চুক্তি ধাৰাৰ বৈশিষ্ট্যসমূহ বিচাৰি উলিয়াবলৈ চেষ্টা কৰক।

অগ্ৰগতি নিৰীক্ষণ

প্ৰশ্ন ৪ ঃ হ'বচ্ৰ ৰাজনৈতিক দৰ্শন অনুসৰি, ৰাষ্ট্ৰৰ অৱস্থান ঘটে সামাজিক চুক্তিৰ ফলস্বৰূপে। (সঁচা/মিছা)

.....

প্রশ্ন ৫ ঃ হ'বচৰ মতে ৰাষ্ট্ৰৰ প্ৰকৃতি কেনেকুৱা ?

.....

.....

প্রশ্ন ৬ ঃ হ'বচৰ ৰাষ্ট্ৰ সম্পৰ্কীয় ধাৰণাৰ এটা সমালোচনা লিখক।

.....

2 ৪.৫ অধ্যায়টিৰ পৰা আমি কি শিকিলোঁ

- সামাজিক চুক্তি তত্ত্বৰ ইতিহাসত থমাচ হ'ৱচ প্ৰথমজন চুক্তি তত্ত্ববিদ হিচাপে পৰিচিত। হ'ৱচৰ বিখ্যাত গ্ৰন্থখনৰ নাম হ'ল 'লেভিয়াথান' (Leviathan)। হ'ৱচৰ মানৱ প্ৰকৃতি সম্পৰ্কে ধাৰণাক তেওঁৰ ৰাজনৈতিক দৰ্শনৰ প্ৰধান কেন্দ্ৰবিন্দু বুলি ক'ব পাৰি।
- হ'ৱচে পৰ্যবেক্ষণ কৰিছে যে মানুহ স্বভাৱগতভাৱে দুষ্ট, ক্ৰুৰ, নিষ্ঠুৰ, অসভ্য জীৱ।
- মানুহে এটাৰ পিছত আন এটা ক্ষুধা নিবাৰণৰ বাবে গতি কৰে। মানুহৰ ক্ষুধা বা আকাংক্ষাৰ কেতিয়াও পৰিসমাপ্তি নঘটে। মানুহৰ ক্ষুধা তেওঁৰ মৃত্যুৰ সৈতেহে শেষ হয়। জীৱনটো হৈছে এটাৰ পিছত আন এটা ক্ষুধা নিবাৰণৰ লক্ষ্য স্থিৰ কৰাৰ প্ৰক্ৰিয়া আৰু মানুহে ক্ষুধা নিবাৰণৰ অৰ্থে বুদ্ধিৰ আশ্ৰয় লয় ।
- মানুহৰ ইচ্ছাৰ লগতে বুদ্ধিও থাকে। কিন্তু বুদ্ধি ইচ্ছাৰ দাসহে মাথোন আৰু ইয়াক মানুহে উদ্দেশ্য সিদ্ধিৰ বাবে প্ৰয়োগ কৰে। তেওঁলোক সদায় ক্ষমতাৰ বাবে অন্বেষী। হ'ব্‌চৰ ধাৰণা অনুসৰি, সকলো মানুহেই স্বাধীন, সমান আৰু সুবিবেচক। ইয়াৰোপৰি, সকলো মানুহেই আত্মকেন্দ্ৰিক আৰু অভিমানী।
- হ'বচে আকৌ কৈছে যে বুদ্ধিমত্তাৰ দিশৰপৰা জন্মসূত্ৰে মানুহ সমান, কিন্তু একেটা বস্তু পাবলৈ মানুহৰ মাজত থকা আকাংক্ষাৰ বাবেহে কাজিয়াৰ সূত্ৰপাত ঘটে। একেটা বস্তু পাবলৈ হাবিয়াস নথকা হ'লে মানুহৰ মাজত কেতিয়াও কাজিয়াৰ সূত্ৰপাত নহ'লহেঁতেন। হ'বচে বিশ্বাস কৰিছিল যে প্ৰতিযোগিতাই মানুহক নিষ্ঠুৰ আৰু কাজিয়াপ্ৰৱণ কৰি তোলে। হবচৰ মতে, সুখী হোৱাটোৱেই মানুহৰ জীৱনৰ চৰম লক্ষ্য।
- হ'বচৰ মতে, ৰাষ্ট্ৰ হ'ল প্ৰকৃতি ৰাজ্যত ব্যক্তিসমূহ আৰু সাৰ্বভৌমৰ মাজত সম্পন্ন হোৱা এক সামাজিক চুক্তিৰ পৰিণতি। সামাজিক চুক্তিৰ জৰিয়তে সকলো মানুহে জীৱনৰ অধিকাৰৰ বাহিৰে সকলো ক্ষমতা সাৰ্বভৌম অধিকাৰীৰ হাতত অৰ্পন কৰে। এই সামাজিক চুক্তিখনে এজন সাৰ্বভৌম আৰু একে সময়তে এখন ৰাষ্ট্ৰৰ সৃষ্টি কৰে।
- হ'বচৰ সামাজিক চুক্তি তত্ত্বত ৰাষ্ট্ৰৰ প্ৰকৃতি অসীম, অবিভাজ্য আৰু অহস্তান্তৰযোগ্য। সেইখন ৰাষ্ট্ৰ শক্তিৰ ভঁৰাল আৰু সাৰ্বভৌমজন ৰাষ্ট্ৰৰ প্ৰতিনিধি আৰু সেই ৰাষ্ট্ৰখনৰ জনসাধাৰণে সাৰ্বভৌম অধিকাৰীজনৰ প্ৰতি আনুগত্য প্ৰকাশ কৰে, কিয়নো তেওঁ ৰাষ্ট্ৰৰ প্ৰতিনিধি।
- এখন ৰাষ্ট্ৰত যেতিয়া সাৰ্বভৌম নিৰ্বাচন কৰা হয়, তেতিয়া তাৰ জনসাধাৰণে সাৰ্বভৌমই প্ৰদান কৰা স্বাধীনতাবোৰহে অকল ভোগ কৰিব পাৰে। গতিকে, এখন সাৰ্বভৌম অধিকাৰী ৰাষ্ট্ৰত, জনসাধাৰণৰ স্বাধীনতা সাৰ্বভৌমৰ নীতি বা আইনৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল।

O ৪.৬ অধিক জানিবলৈ

ইংৰাজী গ্ৰন্থঃ

1. Dhariwal, U.K. (2008). *Western political thought*. New Delhi: Arise Publishers & Distributors.
2. Gogoi, P. (2007). *Degree political theory*. Guwahati: Banalata Publication.
3. Jha, S. (2010). *Western political thought: From Plato to Marx*. New Delhi: Dorling Kindersley.
4. Johari, J.C. (1994). *Traditions of political thought*. Bombay: Himalayan Publishing House.
5. Nelson, B. R. (1996). *Western political thought: From Socrates to the age of ideology*. New Delhi: Dorling Kindersley.
6. Robert. P. & Sutch, P. (2005). *An introduction to political thought: A conceptual toolkit*. New Delhi: Atlantic Publishers and Distributers.
7. Singh, G. (Ed.). (2008). *Western political thinkers*. New Delhi: Omega Publications.

অসমীয়া গ্ৰন্থঃ

1] পাল, কৃপেশ চন্দ্ৰ আৰু নায়ক, প্ৰতুল চন্দ্ৰ [2005]¼ *স্নাতক মহলাৰ ৰাজনৈতিক চিন্তাবিদ।* গুৱাহাটী ঃ অৰুণ প্ৰকাশন।

K ৪.৭ অগ্ৰগতিৰ খতিয়ান

১ নং প্ৰশ্নৰ উত্তৰ ঃ লেভিয়াথান।

২ নং প্ৰশ্নৰ উত্তৰ ঃ হ'ৱচৰ ধাৰণা অনুসৰি, সকলো মানুহেই স্বাধীন, সকলো মানুহ সমান আৰু সকলো মানুহ সুবিবেচক। প্ৰত্যেকজন ব্যক্তিয়ে তেওঁৰ নিজৰ ক্ষেত্ৰত কি শুদ্ধ বা অশুদ্ধ তাক বিচাৰ কৰিবলৈ স্বাধীন আৰু এই স্বাধীনতাৰ সুব্যৱহাৰ কৰিবলৈ প্ৰত্যেকেই একোজন বিচাৰ বুদ্ধিসম্পন্ন ব্যক্তি। ইয়াৰ বাবে প্ৰত্যেকজন ব্যক্তিয়ে সুবিধাৰ সমতা লাভ কৰা উচিত। হ'ৱচৰ মতে, পুৰষ্কাৰ প্ৰদান কৰা হয় যোগ্যতা আৰু কঠোৰ পৰিশ্ৰমৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি। প্ৰত্যেকজন ব্যক্তিৰে ভুল আৰু শুদ্ধৰ পাৰ্থক্য নিৰূপন কৰিব পৰা ক্ষমতা আছে।

৩ নং প্ৰশ্নৰ উত্তৰ ঃ সঁচা।

৪ নং প্ৰশ্নৰ উত্তৰ ঃ সঁচা।

৫ নং প্ৰশ্নৰ উত্তৰ ঃ অসীম, অবিভাজ্য আৰু অহস্তান্তৰযোগ্য।

৬ নং প্ৰশ্নৰ উত্তৰ ঃ হ'বচৰ ৰাষ্ট্ৰ সম্পৰ্কীয় ধাৰণাৰ এটা সমালোচনা ৰাজনৈতিক দায়বদ্ধতাৰ কাৰণৰ ক্ষেত্ৰত উত্থাপিত হৈছে। হ'ৱচে কৈছে যে নৈতিকতাৰ বাবে জনসাধাৰণে সাৰ্বভৌম আৰু ৰাষ্ট্ৰৰ প্ৰতি ৰাজনৈতিক দায়বদ্ধতা প্ৰকাশ কৰে, যিহেতু সাৰ্বভৌমজন জনসাধাৰণৰ নিজৰ সৃষ্টি। কিন্তু,

সমালোচকসকলে মত পোষণ কৰিছে যে জনসাধাৰণে নৈতিকতাৰ বাবে নহয়, ভয় আৰু তেওঁলোকৰ নিজৰ সুৰক্ষা আৰু নিৰাপত্তাৰ বাবেহে সার্বভৌম আৰু ৰাষ্ট্ৰৰ প্ৰতি দায়বদ্ধতা প্ৰকাশ কৰে।

M ৪.৮ আৰ্হি প্ৰশ্ন

(ক) বস্তুধৰ্মী প্ৰশ্ন

প্ৰশ্ন ১ ঃ ব্যক্তিবাদী হিচাপে থমাচ হ'ৱচৰ সপক্ষে যিকোনো দুটা যুক্তি উল্লেখ কৰক।

প্ৰশ্ন ২ ঃ সার্বভৌমৰ শাসনাধীন ৰাষ্ট্ৰত মানুহে কেনেকুৱা ধৰণৰ স্বাধীনতা উপভোগ কৰে?

(খ) (খ) ছুটি প্ৰশ্ন (১৫০ টা শব্দৰ ভিতৰত প্ৰতিটো উত্তৰ লিখক)

প্ৰশ্ন ১ ঃ হ'ৱচে উল্লেখ কৰা ধৰণে মানৱ প্ৰকৃতিৰ যিকোনো চাৰিটা দিশ লিখক।

প্ৰশ্ন ২ ঃ কি পৰিস্থিতিত মানুহে সামাজিক চুক্তি স্বাক্ষৰ কৰে আৰু ৰাষ্ট্ৰৰ সৃষ্টি কৰে? চমুকৈ ব্যাখ্যা কৰক।

(গ) ৰছনাধৰ্মী প্ৰশ্ন (৩০০-৫০০ শব্দৰ ভিতৰত উত্তৰ লিখক)

প্ৰশ্ন ১ ঃ থমাচ হ'ৱচৰ মানৱ প্ৰকৃতি সম্পৰ্কীয় ধাৰণাৰ ওপৰত এটি টোকা লিখক।

প্ৰশ্ন ২ ঃ ৰাষ্ট্ৰ সম্পৰ্কে থমাচ হ'ৱচৰ মতামতৰ ওপৰত সমালোচনাত্মক ব্যাখ্যা আগবঢ়াওক।

****